

PRZEGLĄD

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY

Pismo bezpłatne, wychodzące dwa razy na tydzień

przy

DZIENNIKU WARSZAWSKIM.

NR II.

WARSZAWA. — ŚRODA.

Dnia 26 Stycznia (7 Lutego) 1855 roku.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

Magistrat miasta Warszawy.— W skutek reskryptu komisji rządowej spraw wewnętrznych i duchownych, z dnia 5 (17) stycznia 1855 roku, na zasadzie rozkazu JO. Księcia Namiestnika Królestwa, objawionego w odezwie wydziału celnego przy kancelarji Jego Książęcej Mości, z dnia 11 (23) grudnia r. z., podaje do wiadomości powszechniej:

NAJJAŚNIEJSZY PAN, na skutek przełożenia komitetu ministrów, z dnia 9 listopada r. z., **NAJWYŻEJ** polecił raczył, w sposobie próby na lat trzy, postanowić co następuje:

1. Na urzędach celnych Cesarstwa i Królestwa Polskiego do handlu Europejskiego, od przywożonych z zagranicy w beczkach win i innych trunków, w miejsce obecnie pobieranego cła od miary, pobierać takowe od wagi brutto w następującym stosunku: od araku, rumu i wódki francuzkiej: a) lądem bez względu na tęgość od puda brutto rs. 7 kop. 75; b) morzem od tychże trunków tęgości nie wyższej od 10 gradusów, rs. 7 kop. 75; od tychże trunków tęgości nad 10 do 15 gradusów, płaci się cło półtoraczne, zaś wyżej nad 15 gradusów cło podwójne; od win wszelkich prócz niżej wymienionych, rs. 2 kop. 90; od win austriackich i węgierskich, sprowadzanych przez komory na granicy od Austrii, kop. 90; od takichże win sprowadzanych przez inne komory, rs. 2 kop. 90; od mołdawskich, wołoskich i greckich win, prócz cypryjskiego, sprowadzanych do portów morza Czarnego i Azowskiego, oraz do komór na granicy od Bessarabii, rs. 1 kop. 45; od takichże win sprowadzanych przez inne komory, rs. 2 kop. 90; od wina cypryjskiego, rs. 2 kop. 45; od porteru rs. 2 kop. 40; od octu winnego i piwnego, tudzież cydru z jabłek i gruszek, rs. 1 kop. 50.

2. Stosownie do przepisu taryfy, cło od araku, rumu i wódki francuzkiej sprowadzanych morzem, pobierać podług ich tęgości, jaka się okaże przy pierwszej rewizji i te które będą trzymać wyżej 10 lecz jeszcze niespełna 11 gradusów, uważać jak 10 gradusowe, podobnie teższe nad 15, lecz niemające pełna 16 gradusów, pociągać do opłaty tylko półtoracznej.

3. Na zasadzie przepisu taryfy, przywóz wspomnianych mocnych trunków, dozwolnić lądem w naczyniach mających nie mniejszą wagę brutto nad półtora puda, a morzem tylko w beczkach wagi nie mniejszej od 7½ pudów, w naczyniach zaś mniejszej wagi zakazać, wyjąwszy przewiżę dla okrętów i statków wodnych, która w oznaczonej przepisami celnymi ilości, może być przywożona w naczyniach wszelkiej wielkości.

4. Przy sprowadzaniu win i trunków przez granicę zachodnią lądem, na skład do komór: w St. Petersburgu, Rydze, Moskwie i Odesie, z wymienionych wyżej opłat celnych, potrącać na korzyść właścicieli towarów po 8 kopiejek od każdego rubla.

5. W ciągu pierwszych sześciu miesięcy od dnia wydania niniejszego postanowienia, dozwalać handlującym w podawanych przez nich deklaracjach celnych, wykazywać ilość sprowadzanych dla nich win i trunków podług dawniejszego na miarę, a nie na wagę i płacić cło od takich od wagi lub miary, podług ich życzenia.

Warszawa dnia 12 (24) stycznia 1855 r.

Prezydent, rzeczywisty radzca stanu, *Andrautt.*

Za naczelnika kancelarji, *Szymanowski.*

BYDŁO ROGATE.

(Dalszy ciąg).

Wymie ma być bardzo duże, obie połowy między sobą równe, nigdzie nie ma się dać uczuwać stwardniałość lub podobieństwo kości, a na cycach nie powinno być żadnych narośli ani brodawek. Krowa powinna chętnie dać się doić, nie bić, nie wciągać w siebie mleka.

Co się tyczy ras rogatego bydła, takowe są bardzo rozmaite, ale wszystkie mniej albo więcej noszą na sobie charakter albo *górną* albo *nizinową* rasy, albo nakoniec cechy te środkują między jednym i drugim rodzajem, i wtedy stanowią *pośrednią* rasę. Ta pośrednia rasa chociaż ma wiele odmian, trafia się głównie na wielkich obszernych rowninach, jak na przykład w krajach stepowych i dla tego nazywa się rasą *stepową*. Te rodzaje bydła więcej dają się spożytkować na mięso niż na mleko. Ale niektóre odmiany tej rasy przy stosownem obchodzeniu się, mogą być usposobione do mleczności, jeśli tego okoliczności wymagają. Rasy stepowe mają swoje stanowcze i wyraziste rasowe cechy, i zobaczywszy tylko dorosłe zwierzę z jednej z tych ras, łatwo rozpoznać można do jakiej należy. Te cechy rasowe wyrażone są częścią w głowie z rogami, ciele i nogach, częścią w barwie sierci, lub w charakterze przyrodzonym zwierzęcia. Po największej części te rasy są szare, biało-siwe, albo brunatne. Najnajomsze rasy stepowe są:

1. *Podolska rasa.* Nogi wysokie, ci ało nie bardzo długie, krzyż szeroki, po największej części maść niebieskawo szara, albo popielata, wielkie szeroko rozchodzące się rogi. Do produkcji mleka krowy tej rasy mało są podatne, ale na opas szczególniej się zalecają.

2. Rasa bessarabska.

3. Rasa wołyńska.

4. Rasa węgierska z niskimi nogami, grubym mocnym kadłubem, mało zagiętymi rogami białawego koloru, także nie wiele się przyda na mleko, ale dobrze się tuczy i do pociągu przyda. Szczególniej woły węgierskie są wyborne w pługu.

Średnio wielkie rasy są bardzo urozmaicone, mianowicie u rolników niemieckich, skutkiem dowolnego mieszania i trudno między nimi upatrzeć wyraźnie odznaczające się cechy, dla tego też takie bydło wcale się nie uważa za rasowe.

Do ras górnych liczą się takie, które utrzymują się w okolicach górzystych, bądź dziko, bądź też są tam hodowane. Budowa ich ciała daje im dostateczną zręczność i siłę do szukania paszy na miejscach niełatwo dostępnych. Takie bydło zwykle jest nie wielkie i znajduje się w Alpach i w ogóle na wysokich górach, a na obszernych i bogatych w trawę dolinach, między górami, chowają się znowu zupełnie inne rasy, podobniejsze do ras nizinowych i dla tego dolinowemi się nazywają. Takie małe wzgórkowe czyli wyżynowe rasy utrzymują się w górnej Szwabji, Voralbergu, w górzystych okolicach Bawarji, Wirtembergu, w Styryi, Karyntji, Szwajcjarji i t. d., jak naprzykład tak zwana tyrolska rasa. Wszystkie te rasy podciągnąć można pod zbiorową nazwę rasy górnej. Wszystkie zdają się być między sobą spokrewnionemi, i chociaż w niektórych okolicach utworzyły się szczególne cechy rasowe, jak naprzykład w górnej części Kantonu Bern, jednakże w ogóle są one podobne wszelkim innym odmianom górnym. Wszystkie te rasy górne są bardzo ruchliwe, mają krótkie nogi, okrągłe ciało, wesołą, zgrabną powierzchowność, po największej części brunatną, czerwono-brunatną lub szaro-brunatną maść i podług swojej wielkości prawie zawsze dają obfitość mleka. Wielkie, ciężkie bydło z długimi nogami, nie mogłoby utrzymywać się na wysokich nierównych łąkach, i do tych miejsc stosowniejszemi są małe krótko-nogie rasy. Ale we wszystkich górzystych okolicach, stosownie do rozmaitej miejscowości, znajdują się też rozmaite rasy. Na dolinach w okolicach górzystych, hodują niekiedy największe, najpiękniejsze i najintratniejsze rasy, jak to szczególnie widzimy w Kantonach, Szwecji, Zug i Freiburg. Tamtejsze rasy, stałe się utrzymujące, cenione są szczególnie pod względem mleczności. Nie tak wielkie, i nie tak sławne są średnie rasy Kantonów, Lucern, Zurich, Bern i t. d., ale i tu niekiedy trafiają się szczególnie piękne pokolenia bydła. Wszystkie te rasy bydła wprowadzane są do Niemiec i do nas, pod ogólną nazwą bydła szwajcarskiego i tu i wszędzie hodowanie ich wydało bardzo korzystne rezultaty. Rzadko jednak gdzie prowadzono tak daleko tę hodowlę, żeby przyjąć do utworzenia własnych samostnych ras, lub żeby wprowadzoną rasę czysto dochować. Rasy te są po największej części brunatno-czarne, brunatne, brunatno-żółte, białe, czasem pstrokate, ale dość regularnie znaczone. Kształt tych ras jest bardzo ładny, bo bydle to w całym składzie mało jest zaokrąglone nie kańczate, i grzbiet ma prosty nie wygięty. W ogóle bydło tych ras jest łagodne. Rasy górne można jeszcze podzielić na wielkie i małe.

(Dalszy ciąg nastąpi).

PSZCZOŁA.

(Dalszy ciąg).

Pszczoly rabujące.

Poznawszy przyczyny rabunku, trzeba przeciw niemu następujących użyć środków:

1. Nie karmić pszczół nigdy w dniu pięknym, w którym wylatują, ale zawsze wieczorem, i gdy to być może, od góry.

2. Ul osierociały trzeba natychmiast wynieść z pszczelnika.

3. Wszelkie otwory ula lub kószki, wyjąwszy otwór wylotowy trzeba dobrze opatrzyć i zasmarować.

4. Zasklepić otwory wylotowe podczas wiosny i jesieni, mianowicie u pszczół starych, tak dalece, iż tylko 2 lub 3 pszczoły obok siebie wchodzić i wychodzić będą mogły.

Środki rabunkom zaradzające zaś są następujące:

1. Ul rabujący przestawi się na inne miejsce.

2. Można go też przez kilka dni trzymać w chłodnym miejscu zamknięty.

3. Nietylko rabujący, ale i zrabowany ul, przestawić w inne miejsce.

4. Nie mogąc atoli wysledzić ula rabującego, trzeba przynajmniej zrabowany przestawić i zabezpieczyć go od dalszej napaści.

5. Na miejscu zrabowanego ula, postawić ul próżny lub kószkę, z zaprowadzoną w otwór rurką, ku górze wychodzącą. Rabusie wszedłszy przez tę rurkę do kószki, napowrót już z niej nie trafia i tym sposobem same się uwiężą. Sposób ten jest dobry, szczególnie na złych rabusiów sąsiedzkich.

6. Nie zabijać wszakże rabusiów truciznami, gdyż to innym i własnym pszczołom szkodziłyby mogło.

Osierocenie ula.

Ul jest osierocony:

1. Jeżeli po zmarciu matki nie masz jajek w całym ulu, z którychby matka młoda wylądź się mogła.

2. Jeżeli w prawdzie są jajka i młoda królowa się wylęże, ale jeżeli zamało jest w ulu trędów, lub wcale ich brak, i królowa zapłodnioną być nie może.

3. Jeżeli i jajka na królowę są, i trutnie także, ale jeżeli pszczoły królowej sobie nie wychowają i nie wypielęgują.

4. Jeżeli królowa podczas zapłodnienia poniosła jakie nie-szczęście.

5. Jeżeli młode matki odleą z ostatnim rojem, i

6. Jeżeli dwie królowe w potyczce z sobą śmiertelnie się zraniły.

Znaki osierocenia ula.

Osierocenie ula poznaje się:

1. Po niewytępieniu trutniów, w czasie, gdy w innych ulach już są wytępione.

2. Po szczególniejszej niespokojności pszczół nad wieczorem dnia tego, gdy straciły królowę. Ta niespokojność odznacza się ustawicznym wylatywaniem z ula, szukaniem czegoś na około niego i wlatywaniem do ula na powrót.

3. Po rozlatywaniu się roju i wracaniu do ula, z którego się wyroiły, lub przechodzeniu do innego, i po braku roboty w ulu.

4. Po braku wesołości i grania wśród obiadowych godzin.
5. Po niedbałym znoszeniu roboty, lub zaniechaniu onęj.
6. Po nieodwadze, ociężałości i smutném obśtadywaniu w pojedynczo otworu wylotowego i po niskim niedbałym locie.
7. Po umarłych pszczołach i nieczystości wewnątrz ula.

Obchodzenie się z osierociałym ulem.

Jeżeli osierocenie ula nastąpiło w lecie lub na wiosnę, w czasie, gdy inne ule mają młody zapłód, wziąć więc z nich kawałek węzy z zapłodem trzy dni mającym i przyczepić go w osierociałym ulu do węzy, a pszczoły z tego zapłodu wylęgają sobie królowę. Gdyby się to nie udało, tedy połączyć ul osierociały z ulem dobrym. W późnej jesieni można też osierociały ul połączyć ze słabym rojem. Słabe i nieliczne ule, które osierociały w zimie lub na wiosnę, najlepiej jest podkurzyć.

Łączenie rojów.

Wiadomo jest z doświadczenia, że ul liczny i mocny w stosunku więcej przynosi, a mniej spożyje, przez zimę pewniej przestoi, a w następnym roku lepiej się roi, jak ul nieliczny i słaby; z którego względu radzi się tedy, aby pszczoły słabe, zamiast trzymać pojedynczo, raczej połączyć je z sobą. Łączenie takie dzieje się następującym sposobem:

1. Wstawiają się dwie kószki do beczki, jedną na drugą, tak, iż spodniami otworami ku sobie zwrócone, szczelnie do siebie przystawiać będą. Kószkę, z której pszczoły wyjść mają, stawia się na spód; a tę, do której wniknąć mają, na wierzch. Teraz należy się w beczkę tyle wody, aż się spodnia kószka dostatecznie zamacza, przez co pszczoły zmuszone będą przejść do wierzchniej.

2. Na wieczór ustawią się dwie kószki, jako wyżej, jedna nad drugą; na drugi zaś dzień rano puka się pręcikami w dolną kószkę od dołu ku górze, aż do krawędzi. Tym łoskotem zniewoli się pszczoły dolnej kószki do przejścia w górną.

3. Przy ulach magazynowych zdejmuję się wieko i stawia na wierzch ul ten, z którym ma być połączony.

4. Jeżeli rój słaby i późny połączyć się ma z innym, tedy rozpociera się płachtę na ziemi, stawia na niej kószkę ze słabym rojem i uderza nagle w górną część kószki, a wszystkie pszczoły opadną na płachtę; należy mieć drugą kószkę z innym rojem zaraz pod ręką i natychmiast po wytrząśnieniu roju z pierwszej kószki, postawić ją nad leżącą na płachcie pszczoły, podłożywszy wprzód pod nią cienkie drewnianka; a strząśnięte pszczoły niebawem powchodzą do kószki, nad sobą będącej. Gdy to nastąpiło, ustawić kószkę na swoje miejsce.

5. Mając słabe ule, można je wzmocnić późnymi rojami w ten sposób: Jeżeli rój wraca do ula matecznego, bierze się ten, z którym go się chce połączyć, i stawia na miejscu ula matecznego, którego tymczasem odstawia się gdzieindziej. Rój ten wkrótce wejdzie do tego ula, poczem go się odstawi na swoje miejsce, a wstawi na to miejsce mateczny.

6. Można także cztero i pięcio-letnie ule z starą węzą połączyć i zjednoczyć z młodymi rojami. Tym końcem odstawia się ul stary z swego miejsca cokolwiek na bok, a stawia się na jego miejsce ul ten, którego ma być wzmocniony. Gdy to nastąpiło, przewraca się ul stary i wypukuje się z niego pszczoły, które będą wychodzić, a wlatywać do ula na miejsce starego postawionego. Zapas miodu wybierze się potem z ula starego.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Przymioty i właściwości roślin.

(Dalszy ciąg).

Żywienie roślin.

12. Gdyby rośliny za wiele kwasów napotkać miały, ucierpiałyby same i stałyby się nieprzydatnymi na pokarm dla zwierząt i ludzi. Przez mierzwienie wapnem, marglem i popiołem, można temu złemu zaradzić.

13. Można sprawić to przez pokarm, że pewna część rośliny większą lub wydatniejszą się stanie, i tak np. chcąc pomnożyć w roślinie mączkę lub cukier, trzeba dodać roli węglowych i próchniczo-kwaśnych soli. Klejek pomnaża się zaś przez saletrorodną mierzwę.

14. Nie wszystkie, przy wzroście roślin powstające organiczne cząstki, zostają wewnątrz roślin, lecz najczęściej wydzielają się przez żywotność lub też chorobliwy stan onychże. W ten sposób powstaje na liściach wosk, na gałęziach, łodygach i pniach żywica, guma i inne ciała. Wosk powlekając liście, zasklepia ich otwory, powstrzymuje więc ich działalność i znacznie szkodzi roślinom. Mierzwienie popiołem, wapnem i marglem, doskonała uprawa i dostateczne osuszenie ziemi ze zbytnej wilgoci, najlepszym jest przeciw temu lekarstwem.

15. Rośliny wydzielają oraz już zużyte, albo w zbytnej ilości odebrane od ziemi nieograniczone ciała, jako: krzemionkę, sól ługową, natrum, wapionkę, ziemię talkową i t. d. Przypuścić więc można, że zaszedł zły stosunek części składowych ziemi, co usunąć wypada.

16. Różne części składowe roślin nie zawsze w jednakowym tworzą się czasie; okazało bowiem doświadczenie, że z pewnej cząstki było latem bardzo mało, gdy w jesieni znajdowało się jej w roślinie bardzo wiele. Nawet w różnych porach dnia są cząstki wielu roślin istotnie różne od siebie.

Kielkowanie.

Pod kielkowaniem rozumie się wyrastanie (wychodzenie) kielka z torebki nasiennej, o własnej, przez zewnętrzne przyczyny pobudzonej, sile żywotnej. Kieltek otrzymuje pierwsze pożywienie swoje szczególniej z cząstek ziarna cukrowych, gumowych, klejowych, mleczno-kwaśnych, roślinno-białkowych i roślinno-klejkowych; przyczyniają się oraz do rozwinięcia jego: węgiel, woda i kwasoród.

Do kielkowania są następujące okoliczności konieczne potrzebne:

1. Nienaruszona i nieskażona siła żywotna kielka.
2. Zupełna dojrzałość nasionka.
3. Obecność potrzebnej wody.
4. Wolny przystęp atmosferycznego kwasorodu.
5. Pewien stopień ciepła.
6. Pewien stopień elektryczności.

Pod względem siły żywotnej kielka i samego kielkowania, można by powiedzieć, co następuje:

1. Siła żywotna kielka jest u różnych nasion rozmaicie krzepka.
2. Im siła ta jest krzepiejsza, tem dłużej też utrzymuje się w nasieniu.
3. W niektórych nasionach, gdy się utrzymują sucho i bez przystępu powietrza, zachowuje się siła żywotna nadzwyczajnie dłużej.

